

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 5.

Sreda 16. januarja 1929.

Leto IV.

Prevrat posebne vrste.

Prevrat v državi ni prišel nepričakovano. Razmere v državi so naravnost silile vanj. Kmetско-demokratska koalicija ga je sama zahtevala. Zato je absolutizem v naši državi povsem drugačne narave, kakor so bili absolutizmi in diktature po drugih državah, ki smo jih imeli v zadnjih letih jako mnogo.

V Italiji, Španiji, Litavski, deloma dvakrat na Poljskem, niso imeli državne krize zaradi neaktivnosti in notranjih razmer, zaradi centralizma ali federalizma, zaradi eksploatacije in podobnih stvari. Politične stranke tam niso sabotirale ustave in parlamenta, marveč so imele voljo delati. Po vseh drugih državah je prišla do vpliva vladajoča oseba, pa je proglasila diktaturo ter onemogočila v svoji prešernosti parlamentarizem. Diktator je izrekel svoje mnenje, češ, da je parlament nezmožen za delo in za vladanje, ker se diktator ni strinjal z njim. Tako so se dvignili razni diktatorji na površje, da tišče in tlačijo svobodni razvoj političnega in upravnega življenja k tlom.

Pojavil se je v Italiji Mussolini, ko se je jelo govoriti o socializaciji gospodarstva, v prvi vrsti industrije. Mussolini je nekaj časa kolebal, ali bi se naslonil na radikalne reformatorje ali pa bi začel svojo akcijo. Njegova slavoželost ga je premagala in naslonil se je na nacionalizem in ustvaril s tem fašizem, čeprav taka politika ni odgovarjala njegovemu prejšnjemu političnemu prepričanju. S frazami o nacionalizmu je pljunil na vso svojo preteklost in ukini vsakršno svobodo političnih strank, ki po svojih načelih niso mogle akceptirati njegovega novega stališča. Da je nacionalni šovinizem še bolj podkuril, je dopuščal najogabnejši osebni in režimski teror in rogovilil z imperijalističnimi krilatimi in grožnjami z vojno.

Italijanska diktatura je ena najogabnejših. Italijanska diktatura je narod ropala svobode mišljenja in prepričanja, ker se je zavedala, da nje politika ne sloni na modernih zdravih temeljih. V Italiji je bil teror potreben, da se zaduši svoboda razvoja, da se pa tudi zaduši zdravo politično vrvenje in življenje v narodu, ki je za vsak narodni in živ državni organizem nujno potrebno. Razmere, v kakršnih živi danes italijanski narod, vodijo v otopelost in propadanje narodove individualnosti. Zakaj, kjer narod čuti potrebo po napredku, čuti potrebo po državnosti in ima voljo, da ustvari sam svojo bodočnost, tam je omejevanje svobode in teror škodljivo sredstvo, ki ima prej ali slej slabe posledice. Načel ni mogoče narodu diktirati; načela si morajo narodi sami ustvariti v svojem svobodnem razvoju. Mussolini tudi ne bo naučil Italijanov takega patriotizma, kakoršnega hoče.

Naša izpremembra režima bi se dala še najbolj primerjati z diktaturo na Španskem, kjer so se meščanske

stranke skoro enako borile za vlado. Na Španskem se je enako razvila borba med dvema taboroma. Značilno, kakše oblike je imela ta borba, je, da je parlament sklenil, da se mora vojna v Maroku nadaljevati in da je del vojske bil zapleten v razne zarote proti režimu. Tedaj je prišel general in je uvedel diktaturo ter takoj sam ukini vojno v Maroku. Sedaj obstoja v Španiji diktatura že tri leta.

V Jugoslaviji je bila slaba uprava, zakonj so neenaki in vršilo se je umazano partizanstvo, ki je vzbujalo vedno več nezadovoljstva v državi.

Odpor proti razmeram je bil opravičen. Ali ta odpor je bil naperjen proti neredu in krivicam. Zato je naravnost žalostno, da se ni našlo med političnimi strankami toliko resnih in poštenih (kolikor je mogoče od buržuazije zahtevati) političnih strank, da bi bile kričeče krivice popravile parlamentarnim potom. V celoti torej naše razmere ne odgovarjajo niti španskemu vzgledu, ker v naši državi vse buržuazne stranke stoje na stališču, da je treba razmere v njihovem smislu prav in po njihovem naziranju pravično urediti. V političnih strankah je torej absolutna tendenca po ureditvi države in velika večina, bi lahko trdili, stoji na stališču edinstvene države, kar pomeni, da v naši državi za omejevanje svobode pravzaprav ni pravega razloga niti s stališča buržuazije, kakor je bilo to v onih državah, kjer sta si stala nasproti po dva tabora, boreča se za različna naziranja, ki so si nasprotovala.

Prvotno so zahtevale opozicijske stranke odpravo nedostatkov. Šele na izzivanja, povdarimo na izzivanja z obeh strani, so se pojavile ekstremnejše zahteve glede reforme države, ki bi se pa ob dobri volji lahko spravile na demokratični način v sklad z onimi zahtevami, ki so res utemeljene.

Diktatura v Jugoslaviji je diktatura posebne vrste. Diktaturo in nevtralnno vlado (ki je seveda nemogoča), so zahtevali zlasti opozicijski. Sedaj imajo oboje in njih dolžnost je, ne naša, da, ko je lajbič odpet, pristopijo in ga začno zapenjati.

To pa je naloga političnih strank in organizacij, ki stoje na tem stališču. Zato je potrebno, da široka javnost duhovno sodeluje na ureditvi razmer, če se hoče, da postanejo urejene razmere kri naroda, kakor naglašajo državotvorci.

Ozdravljenje razmer zahtevajo vse buržuazne stranke kakor tudi mi. Zaraditega je v državi potrebno delovanje političnih strank in organizacij katerekoli vrste pri odpravljanju nezdravih razmer. Zdrave razmere se morejo ustvarjati le s sodelovanjem naroda, ki mora čutiti s tem, kaj se ustvari, in spoštovati sadove svojega dela, tembolj, ker je zahteva po konsolidaciji vseh buržuaznih strank.

do dne. 200.000 delavcev je danes na sveti večer brez posla v premogovnikih. Več kot milijon rudarjev je na Angleškem, ki ne le, da sedaj ne dobivajo nobene plače, marveč ki že mnogo mesecev nobene ne prejemajo. Vse so že prodali, ničesar jim ni ostalo. Zamislite se v položaj rudarja v dolini Rhondde ali v Durhamu. On je že mesece, da celo morda leta brezposeln. Njegov mali sinček pohaja v bridkomrzlem vetru v šolo, oblečen samo v jerzej brez srajce in jopiča. O čevljih in obleki njegove male sestrice bolje da molčimo; ona teka v starem materinem plašču v šolo in mati sama ne more doma zapustiti, dokler se hčerka ne vrne, kajti star plašč je skupna last. Oče sam blodi celi ljubi dan po vijugastih, ozkih ulicah domače vasi, dan za dnem opazuje isto poštno poslopje, iste napol prazne trgovske lokale, isto cerkev in pa okrog iste ležeče žalostne griče, ki se temno goli dvigajo ter zakrivajo pogled v modri nebesni svet.

Z gornjim je tedaj princ valeski apeliral na celokupno angleško javnost, v prvi vrsti — seve — na dobro situirane kroge, ki jim na božič ne manjka najmanj puding in pa tradicionalni puran.

Morda to ni bilo za občutljive kapitaliste prijetno in vsled tega od g. prestolonaslednika skoraj netaktno; toda trenuten uspeh ni izostal. Kakor se naknadno poroča, se je nabralo za gladujoče rudarje v našem denarju 240 milijonov Din in ravno toliko je prispevala vlada. Razen tega se je baje nabralo tonske množine oblek. To je vsekakor jako lepo od angleškega princa, ki je gotovo s svojim pogumnim korakom postavil, glede socialne brige, vse ostale prince v senco in njegov korak je vsekakor tudi znamenje časa.

Toda s tem pa glavno zlo še dolgo ni odstranjeno in to je kriza angleškega rudarstva. Ta kriza ni trenutna in ki bi mogla ponehati, kakor hitro bi nastala zopet nova konjunktura črnega dijamenta, s katerim se je pred vojno skoraj zalagal ves svet. Angleški delavci in predvsem rudarji so bili še pred malo leti morda najboljše situirani, ki niso poznali tiste globoke stopnje revščine, kakršna vlada drugod in danes so isti berači!

Tudi tukaj velja izjava nekega nemškega socialističnega voditelja, ki pravi:

Vsaka vojna je za proletarijat izguba. Ako je država dobila vojno, tedaj je proletarijat tepen enkrat, ako pa je država izgubila vojno, tedaj je proletarijat tepen trikrat. Tako je tudi z angleškimi delavci danes. Anglija je poleg Zedinjenih držav Severne Amerike najbogatejša država na svetu, ki je vojno dobila. Toda vsled vojne pa je ob enem izgubila mnoge prejšnje odjemalce svojih industrijskih pridelkov in v prvi vrsti premoгаа. Sicer pa je po vojni zavlada svetovna premogovna kriza vsled razvoja kapitalistične proizvodnje.

Pred vsem se je silno povečala sila elektrike, ki ne poganja samo tovarniških strojev, temveč je že v precejšnji meri zamenjala parni pogon na železnicah. Železnice same so dobile hudega konkurenta v avtomobilizmu in končno že tudi v zrakoplovstvu. Torej vojna na eni in industrijski razvoj na drugi strani sta prinesla gorje ter pomanjkanje celokupnemu proletarijatu. Predvsem je brezposelnost postala stalen gost delavstva. Teга se zaveda celo sam princ valeski. Oh, ko bi se delavstvo samo tega zavedalo ter spoznalo svoj pravi položaj.

Ščurki lazijo na plan.

»Obrtniški krogi zatrjujejo v svojih izjavah, da je treba pregledati tudi socialno-politične zakonodaje, da smo šli v naši državi prehitro k hipermodernosti in mehanizaciji prava. Zakon o osemurniku, o odpiranju in zapiranju trgovin po njihovem mnenju ne odgovarja dejanskemu gospodarskemu stanju.«

Slovenec, št. 10 ex 1929.

Tako torej!

Gospodarske organizacije in gospodarski krogi so s tem pokazali, kakšne plemenite in nesebične sorte je njihov patriotizem in njihovo zavzemanje za ureditev države. Prva in glavna njihova želja v tem trenutku ni ureditev države, rešitev notranjega spora — ne, prava in glavna njihova državotvorna in patrijotska misel je bila, da se udari po delavstvu, da se mu podaljša delovnik in odvzamejo socialno politične pridobitve!

Kako nesebičen, plemenit in lep je patriotizem naših privrednikov!

Značilna, preznačilna je ta njihova zahteva, postavljena ravno te dni, ko bi morale misli naših »privrednikov« krožiti v nekoliko širšem, bolj občedravnem in občenanodnem krogu. Ali pri naših »privrednikih« je že tako. Prvo in glavno jim je danes kot včeraj demontiranje socialnih pravic delavstva, podaljšanje delovnega urnika, ukinitve delavske zaščite, delavskega zavarovanja, itd., kratko-

malo utrditev gospodarstva na račun najbednejših, na račun proletarijata.

Da so ravno v tem trenutku postavili to svojo zahtevo, je dovolj karakteristično. Sedanje stanje bi gospodje radi izrabili za nemoteno izkoriščanje in upropaščanje delavstva. Delavstvo — tako rezonirajo modrijani — se sedaj, ko se organizacije razpuščajo, ne more braniti — pa udri po njem, po njegovih več kot skromnih pravicah!

Počakali so, da nas najdejo razorožene, da planejo po nas!

Mi pa to pesem ne razumemo tako!

Delavski sindikati so sredstva gospodarske in socialne obrambe delavstva, kakor so gospodarske organizacije gospodarskih krogov bojno sredstvo kapitalizma. Če smejo gospodarske organizacije zahtevati ukinitve delavskih pravic, smejo delavski sindikati, smejo delavci nastopiti v obrambo teh svojih pravic. Tudi delavstvo mora živeti, in ne samo kapitalisti.

Zato ni niti lepo, niti pošteno, niti patrijotsko, da se izrablja sedanje stanje, da se vzame delavstvu s strani delodajalcev poslednje pravice!

Namera gospodarskih krogov je sedaj delavstvu očitna. Naj bo gospodarskim krogom očitna tudi namera delavstva, da si svoje skromne pravice, svoj urnik, svoje zaščitne zakone in ustanove ne pusti vzeti. Če je država za nje, morajo biti tudi gospodarski krogi!

Revirji črne bede.

Tragedija angleškega rudarstva.

Na sveti večer so bili množično posestniki radijskih aparatov na Angleškem presenečeni z nenavadno melodijo v obliki poslanice, ki jo je poslal sam prestolonaslednik princ valeski vsem pravim patrijotom svoje ožje domovine. Poslanica se glasi:

»Vsakdo ve, da rudarji že štiri ali pet let niso polno zaposleni. Skoraj sleherni delavec v okrajih premogovnih rudnikov se čuti v svojem delovnem času prikrajšan; vedno manj se dela, vedno manj šilingov se prinese domov in položaj se slabša od dne

Dnevne novice.

Opozorilo. V zmislu razglašanih zakonov je vsako politično in organizacijsko delovanje ukinjeno. Policijske oblasti se ravna po objavljenem besedilu, ki pa nikakor ni dovolj jasno. Zaraditega je treba počakati, da izidejo podrobnejša navodila ali izvršilne naredbe k objavljenim zakonom, ker vlada tako med prebivalstvom kakor tudi pri nadzornih oblastih še nejasnost, kako dalekosežni so objavljeni zakoni in kako se bodo izvajali. Mislimo, da vlada nima namena, zatreti vsakršno organizacijsko in politično življenje, ker za to ni nobene potrebe.

Nova vlada je absolutno državotvorna. V vladi sta zastopani obe vojaški častniki organizaciji, ki sta si pred leti še nasprotovali, kar znači, da je vlada trde roke. Civilne osebe, ki so v vladi, so ali nepolitične ali pa možje vdani režimu. Pričakuje se, da se vlada še razširi z muslimani (dr. Spahom) in dr. Šurmanom. Častniški organizaciji se imenujeta ena Belorokci, katerim pripada predsednik vlade, general Živković, in ena pa Črnorokci, kateri pripada general Hadžić. Belorokci so velikopoteznejši, dočim so Črnorokci pravzaprav zagovorniki Velike Srbije.

Program nove vlade še ni objavljen, vendar ugiblje časopisje o njem. Predvsem hoče vlada baje izvesti za celo državo enotno zakonodajo. Dalje namerava vlada tudi politično drugače razdeliti državo. Sedaj imamo 33 oblasti; po novem načrtu bi jih bilo mnogo manj, kvečjemu le 14 ali tudi le 7. Nove oblasti bi se skladale s finančnimi direkcijami in bi imele več upravne kompetence kakor dosedanje. V vrhovni upravi bi se zmanjšalo število ministrstev od 18 na 12 ali celo na 9. Samo ob sebi umevno je, da se bo nova vlada bavila tudi z vprašanjem parlamentarizma, ki bo skoro nedvomno predvideval narodno skupščino in višjo zbornico ali senat. To stremljenje se pojavlja že daljšo dobo in je po naziranju jugoslovanskih meščanskih strank upravičeno. Bojimo se le, da bodo meščanski vplivi povzročili tudi poslabšanje volilnega reda za parlament in tudi za druge samoupravne korporacije, ker je vsa naša buržuazija, bivša režimska kakor tudi opozicijska, tako silno reakcijska, da ne zasluži napredne ali demokratske označbe. Vlada je sicer nevtalna ali kljub temu bo skušala ustvariti soglasje med meščanskimi strankami in jim ustreči kot posvečevalnim korporacijam, da tembolj doseže namen, ki si ga je postavila.

En zakon za vso državo. Dosedaj se je sodilo v naši državi po petih različnih kazenskih in civilnih zakonih:

Srbija je imela svojega, Črna gora svojega, Bosna in Hercegovina svojega, Hrvatska s Slavonijo in Vojvodino ogrskega, Dalmacija in Slovenija avstrijskega. Sedaj izjavlja justični minister dr. Srškić, da bo v najkrajšem času, že v dveh ali treh mesecih, potrjen nov kazenski in civilnopravni zakon, ki bo veljaven za vso državo.

Presedlanje. Ker so po kraljevi proklamaciji razpuščene vse stranke s plemenskim in verskim obeležjem, je izjavil bivši minister dr. Spaho, da se bo prekrstila jugoslovanska muslimanska organizacija (JMO) v jugoslovansko narodno organizacijo (JNO). Istotako se namerava prekrstiti Slovenska ljudska stranka v Jugoslovansko ljudsko stranko. (Zamorec ostane črn, pa naj se še tako umiva.)

Ministrski predsednik, general Živković, je izjavil dopisniku »Daily Ekspresu«, da s tem, da je on general, še ni rečeno, da je novi režim vojaška diktatura, češ, Pilsudski je tudi general, pa vendar na Poljskem ni vojaške diktature, medtem ko Mussolini ni general, pa vendar vlada diktatorično. Tudi fašistični sistem nova vlada baje ne misli uvesti, temveč samo zavoženo gospodarstvo ozdraviti, dokler ne bodo zopet podani pogoji za uvedbo parlamentarizma.

Dr. Korošec izstopil iz stranke. Ker se je Korošec baje zavezal, da vstopa v vlado kot nestrankar, je prijavil svoji stranki izstop in ob enem odložil predsedstvo. (Ampak žlahta ostane.)

Minister za šume in rude, Radojević, izjavlja, da bo v svojem področju, ki ga dobro pozna, kot svoječasni tozadevni ekspert, temeljito napravil red. Pri državni upravi bosanskih gozdov in državnih rudnikov so se godile velike nerednosti, korupcija, podkupovanja, poneverbe itd. in mnogi uradniki so danes milijonarji. Pet visokih uradnikov je v tem ministrstvu baje že odpuščenih, drugi bodo pa še sledili. Vsi, ki imajo čezmerno premoženje, bodo prišli v preiskavo, da se preišče, na kak način so prišli do njega.

Inozemstvo se čudi, kako je vplivala v Jugoslaviji ukinitvev parlamentarizma in ustave. Vobče prevladuje v inozemskem časopisju, da je nesmotrena politika buržuazije zakrivila v državi take razmere, kakršne imamo in da je le diktatura izhod, če je izhod iz slabih razmer sploh mogoč. Teža naziranja je skoro vse meščansko in borzijsko časopisje. Iz teža sledi, da je bilo že tudi inozemstvo sito političnega mesarjenja in spletkarstva tako nezrelih meščanskih političnih strank, ki se, ko ima-

jo popolno parlamentarno demokracijo, ne znajo vladati.

Brzobjavne čestitke, s katerimi se zahvaljuje kralju za energične ukrepe, prihajajo od raznih korporacij in pridobitnih krogov iz vseh krajev države. Iz Slovenije so poslali take brzobjavke Zveza industrijcev v Ljubljani, Trgovska zbornica v Ljubljani in Slovensko društvo obrtnikov.

Poslanik Balugdžić je bil pozvan v Beograd. Živojin Balugdžić utegne prevzeti posle bolnega zunanje ministra Marinkovića.

Za oblastnega komisarja v Zagrebu je imenovan banski svetnik Uzorinac, ki ga zagrebška oblastna skupščina zadnjič ni pustila k sebi kot vladnega komisarja. Posle oblasti so mu sedaj v redu oddali.

»Samouprava«, glasilo srbskih radikalov in »Odjek«, glasilo demokratov v Beogradu, sta prenehala izhajati. Sedaj, ko niso več v vladnih jasilih, tudi njihovo časopisje vrag jemlje.

Pozdrav jugoslovanskemu delavstvu. »Arbeiter-Zeitung« je objavila daljši članek, ki prinaša historijati delavskega gibanja v Jugoslaviji in nas zagotavlja, da bo intern. proletarijat pazno zasledoval vse dogodke v naši državi in čuval nad našim gibanjem. Končno nam pošilja pozdrave mednarodnega proletarijata, zlasti še avstrijskega s pozivom, naj ne klonemo v teh težkih časih.

Razpust delavskih sindikatov. Kakor pred par dnevi v Beogradu, tako je sedaj tudi v Zagrebu razpuščen neodvisni delavski sindikat in s tem tudi vse delavske strokovne organizacije, ki so bile v njem združene. Sedaj, ko delavstvo eno za drugo izgublja svoje organizacije, se pač ne bo rteba več pripraviti, kdo naj v njih odločuje, desnica ali levica. Prihodnje dni bomo videli, če čaka socialistične strokovne organizacije ista usoda. Pripravljene moramo biti na vse. Ali se bo proti raznim kartelom in zvezam industrijcev, ki delavstvo izkoriščajo, z isto strogostjo postopalo?

Novoustanovljeno državno sodišče za zaščito države bo imelo svoj sedež v Beogradu in bo merodajno za vso državo. Kompetentno bo zlasti za slučaje navedene v poglavju 9. kazenskega zakona za SHS-državo, ter za poglavje 1., točke 1., 9., 31. in 14. zakona za zaščito države in dejanj, ki so s tem v zvezi. Člane tega sodišča imenuje kralj iz vrst sodnikov. Prideljen mu bo državni pravnik, ki ga imenuje kralj na predlog sodnega ministra. Tudi v slučajih, ki so se dogodili pred nastopom nove vlade, pa še niso zaključeni, bo edločalo to sodišče. Proti razsodbi sodišča za zaščito države ni nobena pritožba mogoča.

Redukcija državnega uradništva.

Nova vlada je sklenila uradniški aparat racionalizirati. V to svrhu se bodo pregledali vsi spisi o sprejemih v službo in o kvalifikacijah. Vse nespособno uradništvo ali tako, ki je bilo sprejeto v službo po strankarski protekciji, se bo odpustilo. Kako in v kak meri se bo to zgodilo, bomo videli. Zadnji izkaz finančnega ministrstva izkazuje 183.424 državnih nastavljenцев. Od teh jih je: Uradnikov 64.754, poduradnikov 23.941, služiteljev 11 tisoč 695, dnevničarjev 32.775, pri rečni plovbi 2345, oficirjev 8051, podoficirjev 11.861, žandarjev in policajev 17.002. V proračunu je za to uradništvo predvideno na izdatkih 2.709.259.971 Din, to je približno eno tretjino vsega proračuna. Povprečno odpade na vsakega nastavljenca mesečno 1230 Din.

K ministru za socialno politiko v Beograd so se podali generalni direktor Središnjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, dr. Glaser, in predstavnik zagrebške Delavske zbornice, Haramina in Pfeifer, da se pouče o namerah, ki jih ima ministrstvo s temi delavskimi institucijami.

Vrhovni obrtniški svet za Slovenijo. Demokratska stranka je združila pred par leti vse demokratske obrtniške organizacije pod klobuk, ki so ga krstili z vrhovnim obrtniškim svetom za Slovenijo. Duša tega sveta je mladi gospod obrtnik Rebek iz Ljubljane. Ta obrtniški svet se je še ob zadnjih političnih volitvah z vsem ognjem udeleževal volilnega boja in krepko tolkel in brcal po klerikalnih obrtniških organizacijah. Sedaj pa: V obrtniškem vrhovnem svetu se je pojavilo ob novi vladj novi upanje, da se bo končno pretrgala nit, ki je vlekla vse naše gospodarstvo itd. iz enega strankarsko političnega režima v drugega itd. Vprašanje je le, če je to upanje vedno brlelo kot večna lučka v tem obrtniškem svetu.

Dvorni ples, ki se je vršil 9. tm. v čast rojstnega dne kraljice v kraljevem dvorcu, je bil nadvse sijajen. Povabljenih je bilo 1200 oseb, samih visokih dostojanstvenikov z damami, ki so si za to priliko naročile toalete naravnost iz Pariza.

Mussolini grozi z vojno. Razvoj dogodkov v Jugoslaviji Italiji ni všeč, ker je hrvaška opozicija po ukinitvi ustave postala — lojalna. To Mussolinija nedvomno jezi, ker bi mu notranji spori v Jugoslaviji lahko dobro služili v njegove imperijalistične namene. To potrjuje tudi Mussolinijeva izjava, če morda tudi ni v direktni zvezi z dogodki v naši državi, ki jo je dal ameriškemu dopisniku. Rekel je med drugim: Ne smete biti v skrbeh, naš namen ni vojna, ampak samo pripravljeno moramo biti. Mislim, da bodo leta 1935. razmere do-

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

79

Oddahnila si je.

»Zdravnik je predpisal, da ne smete veliko govoriti.«
»Vem, tudi to vem, da se ne bi smeli o teh stvareh pogovarjati z menoj. Saj drugim ne govorim. Vam sem povedala, sama ne vem, zakaj.« Soba je bila nasičena s težkim, bolniškim zrakom. Vse to me je dušilo. »Ali vam je moje pripovedovanje zaprlo sapo?« Nisem imel odgovora za vse to. Bilo mi je strašno.

»Mislim, da ni vse tako črno, kot si vi predstavljate. Življenja še ni konec.« Pomislila je, pogledala mi v oči in mi odgovorila trdo, hladno: »Zakaj govorite kot drugi?« Spustila se je v jok. »Dobro vem, vsega je konec. Umrla bom...« Stopil sem k njej in jo pobožal po vročem čelu. Teško mi je bilo še vedno, četudi mi ni kanila iz oči nobena solza. Toda mislim, da me je razumela.

»Srečno!«

Tako sva se poslovila in svinčenih nog sem se vračal domov.

Novi dvomi rastejo v meni. Upira se mi vera v dobroto božjo, če pomislim na Binico. Smrt jo čaka. In če bi ostala pri življenju, postavili bi jo pred sodišče, ker je morila. Ali je res ona morila? In če je, ali ni imela pravice do tega? Zakaj umreti? Mladost in smrt, ali ni to kot dan in noč? Ali še ni prezgodaj?

Mogoče, da mi vse te misli narekuje tostransko življenje, na katerega smo še vsi tako priklenjeni. Danes je ta klic v meni močnejši kot evangeliji, Bog in onstranstvo. Kaj je onstranstvo? Kam bo šla Binica? Ali gre sedaj komaj v življenje, ali gre res v smrt? To lepo, mlado bitje, zakaj je moralo usahnuti? ... Da, ljudje so, ki so vse to zakrivila. Misel se mi jasni. Vsaj za trenutek in lažje mi je.

Dan se nagiba v noč. Tišina. Čutim samo utripanje svojega srca. Sedaj sem mimajski. Vse sem premislil. Treba je iztrebiti vse tuzemsko, telesno in Binicam ne bo treba umreti.

Utrujen sem. Ali bom spal?

Ne morem spati. Že dve uri se premetavam v postelji. Vse se vrti okoli mene. Binica bo umrla.

Molim ...

Dva dni nisem pisal ničesar. Nisem mogel. Iz daljave prihaja zvonjenje. Binica je umrla.

Na pogreb nisem šel. Kaj bi iskal med ljudmi, ki so šli za pogrebom kot vpreženi konji pred vozom. Vem, da so šli tudi vsi tisti možki, ki so se v življenju s pobotno mislijo ozirali po mladi Binici. Zvečer se bodo pogovarjali o njej kot o nečem, česar ni več. Sovražim jih, iz dna duše jih preklinjam.

Binici je bilo sedemnajst let.

A jaz vam pravim, da vsak, kdor pogleda na ženo, da je poželi, prečestvoval je uže z njo v srcu svojem. (Evangelij sv. Matevža.)

Nadučitelj se zelo zanima za Lojzkinega beata Ivana. Letos je napravil maturo na učiteljski, pa je zaprosil za domači kraj.

»Ali je res tak klerikalec?«

»Vidite, gospod nadučitelj, vsakega človeka sodite danes po tem, če je klerikalec, demokrat ali radičevce. Vse to je največji humbug. Jaz ne prisegam na nikogar. Nasprotno. Ivan je zelo veren in drugega nič. Za organizacije se ne briga. Seve, da hodi s klerikalci, ker ti so vzeli vero v zakup.«

»Potem ga lahko vzamem na našo solo?«

»Mislim, da!«

»Kakega notoričnega klerikalca bi ne maral, ker nam lahko vse pokvari. Zato sem vas vprašal. Če je pa tako, kot pravite, da se za politiko ne briga, potem ga vzamem in skušali ga bomo pridobiti.« Nato sva govorila o vzgoji mladine. Ostro sem napadal sodobno metodo, najbolj pa vmešavanje politike v šolo. Politika je vlačuga. Kot hijene preže vsi na mladega človeka, da ga pridobijo zase, da jim nato robota. Da, gospod nadučitelj, nisem ne klerikalec ne demokrat. Toda jaz vem, na samem sebi sem občutil, da je vse to laž. Laž, laž, trikrat laž. Ali je recimo solkolstvo kak svetovni nazor? Ali recimo: ali je program demokratske ali radikalne stranke sploh kak nazor? Same fraze, laž. Niko-

mur več ne morem verjeti. Klerikalci, seve, imajo lažje. Cerkev imajo in Boga. S tem operirajo. Vi pa pravite: »Proti cerkvi nisimo, samo proti duhovnikom, ki politizirajo. Vera mora biti, vera za preprostega, neumnega človeka!« Sami ste pa brezverci. Nas učite tako, v praksi pa delate drugače. Vse, kar ni vaše, je proti vam, pravite. In niti vi niti kdo drugi ne dopusti nič tretjega. Letos smo z muko ustanovili Ljudski oder. Brez razlike političnega prepričanja. Vsi so nas napadali. Vsi so rovarili proti nam. Največji dobiček imajo klerikalci, ki so organizacijo takorekoč kupili. Naprednjaki so nas bojkotirali, da smo doživeli deficit. Orjuna nas je tajno razkrajala, klerikalci so požrili deficit in danes imajo organizacijo ...

Dolgo sva se pripravala. Končno se je moral udati moji zahtevi, da bodi šola daleko od vsega strankarstva in politike. Ako hoče danes mlad človek živeti, si mora z muko zgraditi svoj svetovni nazor sam. Šola in njegovi vzgojitelji mu ne dajo ničesar. Ponosen sem na svoj nazor, zakaj samemu sebi bom očital in nikomur drugemu, ako izgrešim pot. Danes sem miren, zadovoljen. Zdej ni več vprašanja: življenje ali smrt? S Sonjo se imava rada. Vem, da se ne bova znašla v skupnem življenju nikoli.

Telesnost uniči vse. Telesnost oskrni vso duhovno lepoto. Tudi Kristus je ljubil Magdaleno in Magdalena se je po njem zveličala. Iz blodnice je postala svetnica. Spoznala je, da je duh večni, telo pa mirljivo. Zgnilo bo v zemlji. Črvi ga bodo razjedli. V dušede ne verujem. Sam Kristus pravi, da govori vedno v prilikah, v simbolih. Slepci so tisti, ki ne vedo za njegovo luč in on je dal luč vsem tistim slepcem, ki imajo voljo, da spregledajo. Ni zdravil oči, zdravil je duše za zveličanje.

Resnično, resnično ti povem: če se kdo na novo ne rodi, ne more videti kraljestva Božjega. (Evang. Janez.)

Danes je pritekkel k meni Franček. Doma se je v trenutku raztrganosti izpovedal svoji kmečki materi, celo svoje dvome ji je zaupal in izrekel, da v teologiji nikoli ne pojde. Tako je prišlo do preloma. Sedaj se že pet dni klati okrog. Že dva dni dežuje. Ves premočen je prišel k meni.

(Dalje prihodnjič.)

zorele, ki bodo omogočile izpremembo sedanje oblike Evrope. Mirovne pogodbe so nezadostne. Mnogo problemov mora biti rešenih, ki sta jih načela vojna in mir. Imamo narode, katerih usodo treba olajšati; tako usodo Ogrov. Vem, da so druge države proti reviziji pogodb, toda revizija je neizogibna. Mi Italijani hočemo mir, smo pa za vojno pripravljeni, ker vemo, da je vojna resnica. — Italija torej neprestano grozi, kakor paglavec za plotom.

Velikanski računi za cerkvene pogrebe. Iznajdljiv mojster v visokih cerkvenih računih je vsekakor župnik Martin Erhatic pri Sv. Jakobu v Slov. goricah. Posestniku Alojzu Schrei-u, gostilničarju v Studencih, je poslal nedavno račun v znesku 5558.— Din, v katerem mu je kar predpisal med drugim tudi 800.— Din »na račun novih zvonov, s katerimi se je zvonilo pokojnemu sorodniku, posestvu primerno vsoto«. Za pogrebne stroške pa je zaračunal župnik po odluku lavantinskega konzistorijata z dne 24. aprila 1924, št. 4095, kar 2000.— Din; nadalje je zahteval župnik za osemletno mežnarsko bernjo 724.— Din, za štiriletno župnijsko bernjo 384.— Din in za cerkveno konkurenčno terjatev z obrestmi vred 1400.— Din, za 10 svetih maš 250.— Din, tako da je naračunal skupno lepo vsotico 5558.— Din. Ker g. Schrei tega horendnega računa ni hotel plačati, je dobil kmalu nato opomin župnikovega advokata, in ko še to ni zaleglo, je župnik Erhatic g. Schrei-a v svojem imenu enostavno tožil pri sodišču in zahteval od te lepe vsotice še tudi 6 odstotkov obresti do 12. marca nazaj, čeprav smejo 6-odstotne obresti zahtevati samo trgovci za trgovske posle. 6-odstotne obresti zahteva torej župnik tudi za »primerno vsoto 800.— Din na račun novih zvonov«, čeprav menda še noben državljani ni primoran dati za nove zvonove, najmanj pa plačevati trgovske 6-odstotne obresti za nove zvonove. Kako je prišel župnik Erhatic do vsote 2000.— Din na podlagi odluka lavantinskega konzistorijata z dne 4. aprila 1924, št. 4095, bi prosili, da javnosti pojasni lavantinski ordinarijat na podlagi svoje tarife in tega odluka! Zgodba z računom g. Schrei-a je prišla sedaj v ta štadij, da je župnik g. Schrei-a zarubil, ker je g. Schrei dobil plačilno povelje, ki je postalo pravomočno in gosp. Schrei ni hotel plačati. Predmetni račun pa se bo po naših informacijah razpravljal še tudi pri mariborskem kazenskem sodišču, kjer ima župnik Erhatic radi podobnih pogrebnih računov velikansko tožbo s svojim organistom. O župniku Martinu Erhaticu bomo torej še pisali in sicer zelo mnogo. Cerkevno-konkurenčno terjatev bi bil lahko župnik izterjal brez tožbe potom srezkega poglavarja in

bi s tem ne nastali takšni stroški, če je že bil župnik upravičen zahtevati takšne zneske od g. Schrei-a.

Hud mraz, kakor ga že dolgo ne pomnimo, je te dni po vsej Evropi. Telefonske zveze so v mnogih krajih prekinjene. Velike množine snega ovirajo železniški promet. V Mariboru je kazal termometer v soboto zjutraj 23 stopinj pod ničlo. Isto v Ljubljani. Tudi v južnih krajih, kjer je sneg le redek gost, je letos precej zapadel: v Dalmaciji, v severni Italiji in na francoski obali ob Sredozemskem morju je zapadel debel sneg. V Nici in v severni Afriki se palme lomijo pod snegom. Samo nesrečnim brezposelnim je sneg rešitev. Dunajska občina je najela 50 tisoč brezposelnih za kidanje snega.

V okolici Maribora, pri treh ribnikih, so v soboto zjutraj našli v nekem senjaku zmrznjenega neznanega delavca. Reče se je zatekel pred mrazom v senjak, da bi prenočil, pa je zmrznil. Kako strašno morajo nekateri trpeti, medtem ko se drugi istočasno razveseljujejo po zabavišičih in plesih.

Graški zdravnik v gorah ponesrečil. Že od 6. januarja so pogrešali v Grazu mestnega zdravnika dr. Hydena. Isti se je v nedeljo podal v okolico Hochlauscha na smučanje. V sredo so ga našli pod takozvano Rdečo steno pri Miksnitzu zmrznjenega z listkom v roki, na katerem je bilo napisano, da je vsled megle zablodil ter ni mogel najti smeri, vsled česar je izmučen obležal.

Kemal paša, to je turški vladar, je odkril zaroto, ki je imela namen izvesti državni prevrat. Da stvar izgleda bolj senzacijska, pravijo, da to ni bil odpor verskih fanatikov proti Kemalovim reformam, ampak dobro zasnovana veleizdaja.

Židje podpirajo svoje rojake. Bogati ameriški židje so sklenili nakazati židovskim trgovcem in obrtnikom na Poljskem 5 milijonov dolarjev v investicijske svrhe.

V Berlinu hudo razsaja španska gripa. Vse bolnišnice so že prenapolnjene tako, da ne morejo več sprejemati številnih novih bolnikov. Nega bolnikov je otežkočena, ker je tudi mnogo strežniškega osebja zbolelo. V nekaterih sodnijah so morali obravnave prekiniti, ker so sodniki oboleli. Tudi v drugih uradih se opazja zastoj. Berlinske bolniške blagajne beležijo že 40.000 obbolelih za gripo.

Novi strupeni plini. Dr. Jones, svetovno znani raziskovalni kemik, je povedal v Chicagu o najnovejših čudežih kemije. Pred seboj na mizi je imel zbirko steklenic in kovinskih posod z raznimi tekočinami in plini. Dr. Jones je dejal — in to je poslušalce menda najbolj zanimalo — da so kemiki že iznašli strupeni plin, ki je tako močan, da lahko uniči cele armade na bojišču. Ta plin se imenu-

je »cacoryl isocynide«. Dr. Jones je previdno pripomnil, da ameriška vlada ne želi, da se o podrobnostih tega plina ne govori preveč v javnosti. Dejal je, da plin ni smrtonosen, temveč se lahko rabi v namen, da se v vojski omamijo in niso več sposobni za bojevanje! Končno je izjavil upanje, da bodo vlade tako pametne, da se ne bodo nikdar poslužile tega plina. Dalje je dr. Jones pokazal podolgast kos kovine, ki je izgledala kakor jeklo. »To je druga novejša iznajdba«, je rekel. »To je nova kovina, ki je dobila ime »baryllium« in katera bo revolucionirala nekatere industrije, predvsem aeroplansko. Nova kovina je dvakrat močnejša kakor jeklo in dvakrat lažja kot aluminij. Trda je tako, da reže steklo; z najtršo pilo je ne popraskate. Motor za letalo, ki bo imel 400 konjskih sil, lahko en sam človek dvigne in nese, tako bo lahak. Ta kovina se izdeluje iz neke — glin v Minnesoti.« Nadalje je pokazal »puščice«, ki streljajo plin pa soljenje. Majhna cevka, ne večja kot napojno pero, vrže toliko plina, da oslepi vsakega človeka za pol ure daleč naokoli. Druga cev, podobna žepni žarnici, lahko oslepi vse ljudi v veliki dvorani.

Revolucija v Afganistanu še ni ponehala. Pred kratkim so dospela poročila, glasom katerih je kralj premagal vse puntarje in so ga baje isti potem prosili odpuščanja; končno pa je kralj vse svoje reforme glede evropejizacije njegove dežele preklical. Najnovejša poročila pa pravijo, da se boji nadaljujejo in da je več kraljevih čet prestopilo k upornikom, ki so že imeli manjše uspehe. Eden najuglednejših kraljevih vojskovodij, Mirzaman-Kan, je bil pri povratku iz Kunarske doline umorjen.

Proračun Nemčije. Državni proračun za 1929, ki bi imel biti glasom ustave že v jeseni gotov, je bil šele sedaj predložen kabinetu v razpravo, kakor tudi znaten primanjkljaj. Finančni minister sodrug Hilferding se trudi z ozirom na težak položaj državnih financ v prvem letu polne reparacijske kvote, grehe prejšnje vlade meščanskega bloka, kolikor toliko popraviti. Velik deficit je v tem, ker je prejšnja vlada v preteklem letu brez pomisleka in kratko pred svojim odstopom porabila vse rezerve. Smoter sodr. Hilferdinga je predvsem, kolikor mogoče pri izdatkih štediti in on bo kabinetu predlagal predvsem črtanje vojnega proračuna, medtem ko je treba na drugi strani skrbeti za to, da bo socialni proračun odgovaljal zahtevam teškega časa, ker se mora vedno bolj računati s prevratom konjunktura. V glavnem se naj bi deficit kril z zvišanjem davka na pivo in žganje, nadalje z doklado na davek od premoženja in z razširjenjem davka na zapuščine.

Če udariš mojega juda, udarim jaz tvojega juda! V Avstriji so agrarci ali kakor se njih stranka imenuje »Landbändlerji«, napovedali takozvano svinjsko vojno samemu g. dr. Seiplu za slučaj, ako ne bi njihovih želja upošteval. »Landbündlerskih« poslancev je v parlamentu sicer samo 9, vendar so oni jeziček na tehtnici, imajo celo svojega ministra, ki je vicekancler. Razen tega vedo »Landbündlerji«, da je tudi v vrstah stranke krščanskih socialcev pretežen del kmetskih zastopnikov, ki imajo interes kot oni. Zato so »Landbündlerji« postavili zahtevo, da se mora avstrijska meja za uvoz svinj iz Poljske zapreti. Poljska ima namreč veliko produkcijo svinj, s katerimi ne ve kam, tem manj, ker med Poljsko in Nemčijo, ki je sicer naravni odjemalec poljskih agrarnih produktov, traja že nekaj let huda carinska vojna. Vsled tega so poljske svinje zelo poceni in to je za avstrijske konzumente zelo dobro, zlasti za Dunaj. Avstrijski agrarci pa bi radi dosegli visoke cene za lastni prašičji pridelek, zato bi se naj meje za uvoz svinj zapre ali pa določile prav visoke carine. Toda današnji kapitalistični svet je že tako urejen, da so večni spori med ljudstvom, kajti če je nekaj za enega dobro, je gotovo za drugega slabo in to velja pred vsem za razmerje med producentom in konzumentom. Taka nasprotja povzročajo stalno spore ne-le med državami, ampak tudi med prebivalci ene in iste države in ravno taki spori so že neštokrat vodili do krvavih vojn. Avstrija je pretežno industrijska država in mora gledati, kam naj svoje industrijske produkte proda, da zamore svoje ljudstvo zaposliti. Toda agrarcipa očitno ne mislijo na to. Zato bi pa bila dolžnost g. Seipla, da bi moral kot kancler gledati na interese cele države ne glede na to, da je tudi med njegovimi volilci precejšen del konzumentov. Seipel pa je kljub temu »Landbündlerjem« obljubil odpomoč. Toda sedaj pa se že poljski krogi oglašajo in pretijo za slučaj, da Avstrija res zapre svojo mejo za poljske prašiče, da bo pa Poljska zaprla svojo mejo za avstrijske industrijske pridelke!

Kako se je Trockijev sodelavec gonilo v smrt. Organ Ljeningove zveze objavlja podrobnosti glede smrti prejšnjega tajnika Leva Trockega, imenom Butov. Glasom tega poročila se je ta poskušal 1928 peljati za Trockijem v kraj njegovega pregnanstva. Bil pa je v Taškentu aretiran in pripeljan v Moskvo. Ker se mu ni sicer moglo ničesar dokazati, ga je C. P. U. obdolžila špijonaže; ta toliko absurdna, kolikor lažnjiva obdolžitev, ga je vedla do silnega odpora. Vedno in vedno je zahteval, da se ga vede pred preiskovalnega sodnika, ko pa je bilo vse zaman, je stopil v gladovno stavko. Tri tedne se ga je pustilo gladovati in ko se ga je hotelo prepeljati v jetniško bolnico, je bilo že prepozno. Na neznanem mestu med navadnimi morilci je bil na tajni način pokopan. Že leta 1924 je bil nek drug Trockijev tajnik, Olasman po imenu, na enak način pognan v smrt. pognan.

Železniška katastrofa. V Ashchurch-u na Angleškem je pretečeni terek radi goste megle zavezil ekspresni vlak v tovorni vlak. Je veliko mrtvih in ranjenih. Radi goste megle je bila rešilna akcija zelo otežkočena; posluževati so se morali žarometov. Daleč naokrog leže deli razbitih vagonov.

Kožnega sejma sv. Neže dne 21. tm., ki se vrši v prostorih ljubljanskega velesejma, se udeleži mnogo kupcev. Prijavile so se tudi inozemske tvrdke. »Divja koža« ima zbranega že mnogo dragocenega blaga, ki ga bo vrgla na to dražbo. Vendar, čim več bo kož, tem ugodnejše cene bodo dosežene. Zato se kože še sprejemajo do 20. tm. opoldne.

Tiskovni sklad. Za tiskovni sklad je nabral s. Tratnik iz Trbovelj Din 110. Iskrena hvala. Sodrugji posnemajte!

Vestnik „Svobode“.

Opozorilo vsem podruž. »Svobode«. »Svoboda« kot nepolitična kulturna delavska organizacija obstoja dalje tudi pod novimi zakoni. Vendar

Jožef II.

V kratkem bo preteklo 150 let, odkar je zasedel habsburški prestol cesar Jožef II. Pravijo, da je zgodovina najboljša učiteljica narodov in da se včasih tudi ponavlja. Ne bo torej odveč, ako se k tej obletnici spominjamo Jožefa II.

V tistem času je bilo srednjeveško rimsko-nemško cesarstvo že trhla zgradba. Cesar je bil vladar samo še po imenu, v resnici pa je bila država last knezov, grofov, nadškofov, škofov in bogatih samostanov, ki so kot gosonice sedeli na ljudstvu in sesali njegovo kri. Ti fevdalni stanovni so takrat predstavljali stanovsko državo in so priznali cesarja samo po načelu: Und der König absolut, wenn er unsren Willen tut.

V takih razmerah je prišel na prestol Jožef II. On je vse to videl, bil je dobrega srca, imel je tudi trdno voljo in čutil je v sebi tudi moč, ker je bil prepričan, da je od boga poslan, da v prid splošnega blagra preuredi državo.

S korajžo, ki mu jo moramo priznati, čeprav nismo prijatelji Habsburgovcev, je udaril na to samopašno stanovsko tolpo, ki je izkoriščala narod in državo. Razveljavil je tedanja fevdalno-stanovsko ustavo in, za-

vedajoč se svojega božjega poslanstva, vzel vso oblast v svoje roke. Pospesevanje splošnega blagra je smatral za svojo največjo dolžnost, pa tudi za svojo neomejeno pravico. Njegov ideal je bil, da propadajočo državno tvorbo, ki je trpela pod egoističnimi in partikularističnimi stremljenji tedanjih fevdalnih stanov, izpremeni v močno edinstveno državo. Upostavljal je v državi neomejen absolutizem in — kar je posledica vsakega absolutizma — strog centralizem. Uvedel je način vladavine, ki so ji kasnejši zgodovinarji dali ime prosvetljeni absolutizem.

Jožef II. je storil sicer marsikaj dobrega. Osvobodil je kmete najtežjih vrst tlačanstva. Razpustil je mnogo samostanov in razgnal je menihe in nune, ker je bil mnenja, da bolje služijo bogu, če si v trdem vsakdanjem delu, izpostavljaajoč se izkušnjavam in trpljenju, služijo svoj kruh, kakor pa če brez dela sede po samostanih. Iz bogastva samostanov pa je ustanavljal bolnišnice in sam papež iz Rima je prišel k njemu na Dunaj, da bi se z njim pogajal.

Jožef je gotovo imel dobro voljo in tudi oblast je imel. Ali vendar je velika večina njegovih dobro misljenih reform propadla. Deset let je vladal, pa je opešal in že za življenja je

moral preklicati večino svojih reform. Na smrtni postelji je uvidel, da je bilo njegovo delo v veliki meri zastoj. Njegovi reakcionarni nasledniki so uničili še tisto, kar je po njegovi smrti ostalo in zavlada je v habsburški monarhiji še bolj črna reakcija, kakor je bila pred njim. Šele leta 1848, ko je inicijativa prišla od spodaj, iz vrst mladega probujajočega se meščanstva in delavstva, je prineslo zmago in je vedno odpravilo fevdalno stanovsko državo.

Kje je iskati vzroka neuspehu Jožefa II.?

Živel je v napačni veri, da bo mogoč že s samim svojim namišljenim božjim poslanstvom preobrniti in po svoje urediti tedanjo državo. Ni se zavedal resnice, da si mora vsak taven in resničen napredek priboriti samo narod sam s svojo lastno muko in iz svoje lastne moči.

Zaradi tega pa so tudi njegove sicer dobro mišljenje reforme propadle. Ali vendar mu je narod tudi vsaj za njegovo dobro mišljeno voljo ostal hvaležen. Ljudska fantazija je spletla okoli njegove osebe cel venec anekdot. Zlasti narod v Nemški Avstriji ga je ohranil v lepem spominu kot najsimpatičnejšo figuro iz dolge vrste Habsburžanov, ki so več kot šest stoletij gospodarili nad našo zemljo.

se mora v svojem društvenem delovanju ravnati po novih določbah o sklicanju sestankov itd. Zato opozarjamo podružnice, da javijo sleherni sestanek svojega članstva tri dni prej na pristojno oblast s točno navedbo kraja in dnevnega reda zborovanja. Med sestanke se štejejo tudi odboro-ve seje. Zato gotovo prijavljajte sleherni sestanek. Te vloge po tolmačenju velikega župana ni treba kolkovati.

Proslava 10-letnice »Svobode« se v februarju ne bo vršila, temveč je preložena na negotov čas. »Svoboda« tudi ne bo priredila svoje posebne proslave ob priliki otvoritve palače Delavske zbornice v Ljubljani. — Centrala »Svobode«.

Čulkovski:

Triumf obupa.

V gosto meglo je zavito nam trpljenje, v zadušljivo, neprodirno, ki je legla kakor težka mōra z ledenečim dihom na življenje. Ko se rodila z boljo je slabotna kal skromnih cvetk, svobodnih misli, v gnijočem blatu in na trdih skalnih tleh že smrti diha jih je obdal.

In vse pogresnjeno je v mrak temān, lepote stvarstva človek več ne vidi, božanstva svojega on več ne čuti, žarki nove zarje prodirajo v ta mrak zamān.

Teži zemljo strahoten molk, svinčen, za grla dāvi iz zasede živa bitja, da iz morja groze slišati ni vpitja; v orgijah le molk tuli smrtni svoj refren:

»Molilnic svojih vrata vsi zapahnite, glavē s pepelom si potesrite, uporna svoja čela sklonite do tal, obup in smrt praznujeta svoj bakanal!«

Maribor.

Za siromake ni duhovniškega blagoslova! V Mariboru se je odigrala pretresljiva ljubezenska tragedija: dva mlada zaročenca sta si vzela iz obupa življenje. Šla sta skupno v smrt. Svojo bodočnost sta videla tako temno, da sta v strahu pred njo

šla v večnost. Take tragedije morajo do dna duše pretresti vse globoko čuteče duše. Morala bi zlasti pretresti one, ki žive v krščanski ljubezni. Pa glej. Ko je bilo treba obe nesrečni žrtvi pokopati, je ravno cerkvena občina, ki bi morala oba katoličana, tudi na prošnjo sorodnikov, pokopati, odrekla obrede. Tako se je zgodilo, da sta bila pokopana brez duhovniškega spremstva in brez molitev, čeprav je zlasti mati nesrečne Ane Žuželj, globoko verna žena, ki bi bila potrebna besede tolažbe, še bolj trpela. In zakaj? Samomorilce so že večkrat pokopali z duhovniško asistenco, topot se je pa to odklonilo. Bila sta pač oba siromaka. Zaman so čakali ljudje na duhovnika. Evangelijski duhovnik je pa izjavil, da mu je dostop k grobu dveh rimskih katoličanov prepovedan, čeprav bi bil najbrže nesrečni Anki rad podelil blagoslov. Ali naj gre tedaj žrtev v večnost brez besede sočustvovanja in tolažbe? Ne! Pri odprtem grobu je sodrug Eržen izpregovoril lep govor, globoko občuteno slovo. Kar ni storila cerkev, je storilo človeštvo! Dve mladi eksistenci sta tako ob naši bratski besedi šli skupno v grob.

Celje.

Spomin na sodr. Valentina Komavlja.

Ugleden duhovnik iz Westfalske, ki je osebno poznal sodr. Valentina Komavlja, je poslal Borzi dela v Celju naslednje pismo, ki lepo priča o plemenitih lastnostih pokojnega Komavlja:

Hövel bei Hamm in Westfalen, 8. jan. 1928.

»Bral sem v »Slovincu«, da je gospod Valentin Komavli, šef podružnice javne borze dela, umrl. Odkritosrčno izrekam Vam svoje sočutje in sožalje. Ta dobri gospod je namreč veliko pomagal westfalskim Slovincem s tem, da je preskrbel svojim rojakom v tujini potrebne listine. Prej so nam tudi že drugi dobrotniki in prijatelji posredovali papirje, ampak nikdar še nismo tako hitro prejeli zaželenih listin kakor od tega časa, ko je rajni gospod Komavli prevzel ta posel. Večkrat sem spoznal in čutil, kako se ta gospod trudi za svoje rojake. On je res veliko delal v narod-

nem oziru z največjo nesebičnostjo. Meseca septembra lanskega leta sem ga spoznal osebno, ko je mene pozdravil na celjskem kolodvoru, ob priliki vrnitve slovenskih otrok v Nemčijo. Takrat sem imel kratko priložnost, zahvaliti se mu za vse dobrote, ki jih je dokazal svojim rojakom v tujini; upal sem, da ga bom pozneje še videl in mu razlagal svoje visoko spoštovanje in globoko hvaležnost do takega predobrega moža za westfalske Slovence. Zdaj pa ga ni več med živimi, po božji volji je Vas in nas in svojo soprogo in svoje otročičke zapustil. Mi je res žal njegove smrti in čutim tudi, kako bo prestala nesrečna vdova ta udarec. Izročite, prosim, žalostni njegovi soprogi moje najiskrenejše sožalje in rezije, prosim, ubogi vdovi in njenim žalostnim otrokom, da bom rajnega Komavlja tudi po njegovi smrti častil in ljubil, da ga ne bom pozabil in da bom molil zanj. Ljubi Bog mu plačaj njegovo ljubezen do revnih v tujini.«

Tensundern, l. r.,
konzistorijalni svetnik,
Hövel bei Hamm in Westfalen, Nem.

Novo leto — novo delo.

Z novim letom se mora pričeti tudi novo delo. Med najvažnejše delo spada v sedanjem času brez dvoma pridobivanje novih naročnikov za »Delavsko Politiko« ter novih članov za Socijalistično Stranko.

Sodruge čitatelje vabimo, da nam sporoče naslove onih, ki bi bili pripravljeno naročiti naš list, ali ki žele postati člani SSJ. Vse bomo osebno, potem naših zaupnikov obiskali in jim dokazali, da je edino naša pot, pa če tudi s trnjem posuta, prava.

Sodrug, na delo s podvojenimi silami; sedaj je čas. Pokažimo našim nasprotnikom, da še živimo in da ni na svetu sredstva, ki nas bi spravil iz ravnotežja in na stranpota.

Novi odvetnik. S 1. januarjem tl. je otvoril v Celju Celjanom dobro znani dr. Novačan svojo odvetniško pisarno.

Poparjenost v klerikalnih vrstah. Med voditelji in agitatorji klerikalne stranke je v zadnjem času opaziti strašansko poparjenost. Dokler je bil njih oče še ministrski predsednik, so nosili glave pokonci kakor petelini na gnojišču; od 6. tm. pa hodijo s povešenimi glavami, kakor da jih teži

velikansko breme. Ne vemo, ali jim ni pogodu, da bo njih stranka (kot verska stranka) razpuščena, ali dejstvo, da se jim je njih oče, edini »veliki« Slovenec, izneveril. Mi prav dobro razumemo, da je teško prenašati udarce, ki so bili namenjeni za druge, ki pa sedaj padajo tudi po lastni koži.

Stari občinski odbor ostane. Veliki župan mariborske oblasti je imenoval namesto razpuščenega občinskega odbora v mestu Celje stari občinski odbor z županom g. dr. Goricanom na čelu, tako da ostane vse zopet pri starem.

Čitalnica »Svobode«. 20. tm. otvorila »Svoboda« v svojih društvenih prostorih v palači Delavske zbornice v Razlagovi ulici za svoje in za članstvo socijalističnih organizacij čitalnico. Ista bo opremljena z vsemi slovenskimi listi, raznimi revijami itd. Odprta bo vsak dan od 6. (18.) ure naprej. Čitateljem in ljubiteljem šaha bodo na razpolago tudi šahi. Sodrugi, poslužite se ugodnosti, ki vam jo nudi »Svoboda« kot vaša edina prava delavska izobraževalna organizacija.

Študenti pri Marlboru.

»Svoboda« študenti izreka vsem onim, ki so z darili, bodisi v denarju ali blagu pripomogli obdarovati siromašno dečo ob priliki »Božičnice«, tem potom najtoplejšo zahvalo.

Dram. odsek »Svobode« v študentih priredi v nedeljo, dne 20. tm., staroznano veseligr v 3 dejanjih »**RODOLJUB IZ AMERIKE**«. Zanimiva in vesela vsebina te igre je privabila povsod obilo občinstva in ga obdržala od začetka do konca v najboljšem razpoloženju. Začetek ob 4. uri pop. Cene: 6, 4 in 3 Din. — V nedeljo, dne 27. tm., vprizori deca DTE »**Kaznovani šaljivec**«, slika v 1 dejanju in »**Čista vest**«, igrokaz v 1 dejanju. Začetek ob 4. uri popoldne. Cene običajne.

DTE »Svoboda« študenti priredi, dne 19. jan., v lastni telovadnici in lokalih gosp. Schrey

Maškaradni ples

z raznovrstnimi zabavami. Igra priljubljena godba. Odbor naproša svoje somišljenike in druge, da se te prireditve polnoštevno udeležijo, ker je čisti dobiček namenjen za odplačilo telovadnice. Vstop prost.

Produktivna združenja mizarjskih mojstrov

F. Z. Z. O. Z.
Maribor, Vetrinjska ulica 18.
Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinejših izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Eno leto garancije. **Samo pri Produktivni združenju mizarjskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.**

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo galanterije, specerije, hišnih in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

I. Bukova drva

cela in rezana, trboveljski premog in butare ter vsakovrsten rezan in tesan les

Alojz Piščanec

Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Tvornica šampiljk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Creppe de Chine

in fular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri

J. Trplina, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Dosti denarja prihranite

ako daste v popravilo

Brzopodplati, Ta tenbachova ul. 14
Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gumi in usnjenimi podplati, cene za podplatenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

JOSIP MORAVEC, Maribor

Slovenska ul. 12

priporoča svojo bogato zalogo snežnih čevljev in galoše vseh prvovrstnih svetovnih znamk, po brezkonkurenčnih cenah. Popravila se sprejemajo.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d. Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici št. 2 in na Glavnemu trgu št. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na **savarovalno znamko D. P.**